

МОТИВАЦІЯ ТА МОВНА ПРИНАЛЕЖНІСТЬ НАЗВ ЗАКЛАДІВ ХАРЧУВАННЯ У ПОЛЬСЬКОМУ МІСТІ ПОЗНАНЬ

У зв'язку з високими темпами розвитку суспільства й економіки з'являється велика кількість підприємств різного функціонального профілю, кожне з яких потребує індивідуальної власної назви. Такі оніми називаються ергонімами. Цей тип власних назв уже протягом кількох десятиліть привертав увагу лінгвістів (див. [6; 7]). Ергоніми досліджували О. О. Белей [1], Н. В. Кутуза [2; 3], О. Г. Мінкіна [5], С. О. Шестакова [8], Н. В. Шимкевич [9], М. М. Ціліна [10], Н. М. Лесовець [4] та інші лінгвісти. Проте ергонімія – це динамічна, відкрита система ономастичного простору, яка зазнає постійних змін у зв'язку з впливом екстралінгвальних чинників. Основна функція таких ергонімів, як назви закладів харчування чи магазинів, – приваблення споживачів, клієнтів із подальшим скеруванням до дії, що є першим етапом здійснення впливу. Для цього номінатори, власники вдаються до різних засобів (графічних, семантичних, стилістичних), намагаючись зробити назву конкурентоспроможною, оригінальною [3].

Актуальність нашого дослідження полягає в тому, що ергоніми є великим і постійно оновлюваним класом власних назв, який відбиває смаки та ідеологію соціуму та ілюструє механізм процесів номінації у мові. Тому цей клас власних назв заслуговує на уважне вивчення, виявлення характерних особливостей та закономірностей виникнення і функціонування в мові.

Наукова новизна дослідження полягає в новизні його матеріалу: назви, що розглядаються у статті, ще не були предметом лінгвістичного аналізу.

Об'єктом вивчення є назви кафе та ресторанів у м. Познань (Польща), а його **предметом** – мотивація назв та їх мовна приналежність. Таким чином, **метою** дослідження є виявлення мотиваційних особливостей сучасних ергонімів м. Познань – назв кафе та ресторанів та встановлення того, якою мовою вони створені. Відповідно до мети поставлені такі **завдання**.

- Встановити корпус сучасних найменувань кафе та ресторанів у м. Познань.
- Встановити мотивацію кожного ергоніма та розкласифікувати назви за мотиваційними ознаками.
- Встановити мовну приналежність кожної назви та співвідношення в досліджуваній групі ергонімів назв польських, англійських, італійських та ін.

Матеріалом дослідження стали 45 назв кафе та ресторанів м. Познань, зібрані польовим методом.

Дослідники зазначають, що поширеними мотиваційними ознаками при номінації ергооб'єктів є: належність підприємства власникові, вказівка на вид діяльності підприємства чи сферу надання послуг, спеціалізація закладу, об'єкт продажу, особливості роботи закладу, місце розташування ергооб'єкта, особливості інтер'єру, уподобання власників, якийсь випадок, факт, історична подія, пов'язані з ергооб'єктом. Прагнення номінаторів створити назву, яка б ідеально виконувала рекламну чи культурологічну функції, нерідко є причиною пошуку особливих мотиваційних ознак ергоніма [4, 136].

За характером мотивації зібрані та проаналізовані нами назви здебільшого вказують або натякають на характер кухні та страви, типові для закладу. Крім того, ергонім може описувати опорядження, оформлення закладу, прямо чи приховано давати закладу позитивну характеристику, невелика частина ергонімів вказує на розташування об'єкта. Певна частина зібраних нами ергонімів утворена від власних назв прецедентного характеру, тобто відомих усім членам етномовної спільноти.

Ми прагнули розмежувати ергоніми, що натякають на певну ознаку (наприклад, на характер кухні), та ергоніми, що експліцитно вказують на цю ознаку (скажімо, на характер страв / кухні). Другий тип ергонімів містить, як правило, назву певної страви, характерної для закладу, або топонім, що прозора вказує на регіон, з яким пов'язана кухня, властива цьому закладу. Ергоніми, що прямо вказують на характер страв: ресторан *Bar Wegetariański*, *Burger House* < англ. «дім бургерів», кав'ярня *Cacao Republika* (какао), ресторан *Česka Hospoda* (чеська кухня), *JuiceDrinkers* < англ. «ті, що п'ють сік», ресторан *KoKoKo The Chicken Bar* < англ. *Chicken* «курча», *Pizzeria Sorella* (піца), кафе *Pyra Bar* (діал.польск. *rugki* = *ziemniaki* «картопля» [11г. 154] – характерною рисою, фірмовою «фішкою» цього закладу є страви з картоплі), ресторани *Restauracja Sushi* та *Restauracja 77 Sushi* (суші), цукерня *Wytwórnia Lodów Tradycyjnych* (польск. *lody* «морозиво»), *Weranda Lunch and Wine* (англ. «ланч та вино»), кафе *Zupabar* (польск. *zupa* «суп»). Назва страви може бути відомою не всім, проте сама загадковість слова, що входить до складу ергоніма, може зацікавити потенційного клієнта: *Restauracja Papawero* (італ. *papawero* – різновид тістечка з маком).

Досить прозорий натяк на характер страв, що подаються в кафе *Święta Krowa*, міститься в його назві (з яловичини). А от характер страв у закладі з назвою *Restauracja Marynarka*, для якого характерна середземноморська кухня, переважно з морепродуктів, більш зашифрований (польск. *marynarka* «флот»). Те саме можна сказати й про назву ресторану *Green Way* < англ. «зелений шлях» (з вегетаріанською кухнею).

Ергоніми, що прямо вказують на регіон, з яким пов'язана кухня закладу: ресторан *Restauracja TajIndia* (тайська та індійська кухня), *The Mexican* < англ. «мексиканець», ресторан *Pekin* (китайська кухня).

Ергонім, що прямо вказує на регіон, з яким пов'язана кухня закладу, та на пропоновані страви: *China House & Sushi Bar* < англ. «китайський дім» + суші.

Назви, які лише натякають на характер кухні, мають більш непередбачуваний характер. Про італійську кухню сигналізують ергоніми *Bazyli&Oregano* (польск. «базилік» та «орегано» – трави, характерні саме для італійської кухні), *Cafe Bar Da Vinci* (ім'я славетного італійського митця), *Cucina* < італ. *cucina* «кухня», *Ristorante Estella* (італ. «ресторан» + італійське жіноче ім'я). Два останні ергоніми інформують про італійську кухню своєю мовною формою.

Назви ресторанів *Cactus Factoria* та *Czerwone Sombbrero* лише натякають на мексиканську кухню. Але пор. ергонім *The Mexican*, який експліцитно вказує на мексиканське меню. Взагалі ергоніми, мотивовані топонімами, досить чітко окреслюють регіон, звідки походить

кухня закладу, але тільки за умови, що цей топонім прецедентний, тобто відомий усім мовцям (ресторан *Hong Kong Planet*). А от назва ресторану *Mykonos* (від грецького острова *Mykonos*) лише натякає на грецьку кухню, бо топонім не є широко відомим.

Ергонім може містити відкриту чи приховану позитивну характеристику закладу. Експліцитна позитивна характеристика закладу: *ENJOY. RESTAURANT* (англ. *enjoy* «задоволення, радість», *restaurant* «ресторан»), *Pyszna Kuchnia* («чудова, пишна кухня»), *Skarbiec Smaków* («скарбниця смаків»). Імпліцитна (прихована) позитивна характеристика закладу міститься в ергонімах *U Przyjaciół*, тобто «у друзів», *Chatka Babuni* «хатка бабусі», англ. *Food Patrol*, можливо, *Piano Bar Restaurant* (від італ. *piano* «тихий» чи англ. *piano* «піаніно»).

Характер опорядження, оформлення закладу відбитий в ергонімах *Le Palais Du Jardin* <франц. «садовий палац», *Manekin* (в залі є кілька манекенів в оригінальному одязі), *Trzy Pokoje z Kuchnią* («три кімнати з кухнею»), *Weranda Lunch and Wine* (характер приміщення + вказівка на пропоновані послуги).

Назва ресторану *BAZAR 1838* мотивована часом його заснування. На розташування закладу вказує назва ресторану *Dąbrowskiego 42* (назва вулиці + номер будинку).

Деякі ергоніми утворені від власних назв прецедентного характеру: ресторан *Madagaskar* (від назви острова), кав'ярня *Ptasie Radio* <польськ. «пташине радіо». В останньому випадку використано назву відомого твору польського поета Ю. Тувіма для дітей «*Ptasie Radio*». В елементах декору закладу – картини з різними видами пташок, кольорові стіни, розписані птахами.

За мовною приналежністю назви кафе та ресторанів м. Познань розподіляються таким чином.

Майже половина проаналізованих ергонімів (22 назви, чи 49%) створені польською мовою: кафе *Pyra Bar*, ресторани *BAZAR 1838*, *Restauracja Sushi*, *Chatka Babuni*, цукерня *Wytwórnia Lodów Tradycyjnych*, ресторани *Manekin*, *Bazyli&Oregano*, *Restauracja 77 Sushi*, кав'ярня *Ptasie Radio*, ресторан *Dąbrowskiego 42*, кафе *Święta Krowa*, ресторани *Pekin*, *Madagaskar*, *Restauracja TajIndia*, ресторан *Pyszna Kuchnia*, кав'ярня *U Przyjaciół*, кафе *Zupabar* та *Bar Wegetariański*, ресторани *Trzy Pokoje z Kuchnią*, *Restauracja Marynarka* та *Skarbiec Smaków*.

Таблиця 1

Мовна приналежність назв кафе та ресторанів м. Познань

1. Назви польськомовні	22	49,0%
2. Назви англомовні	10	22,2%
3. Сполучення польського компонента з іншомовним компонентом	3	6,7%
4. Назви італійською мовою	5	11,1%
5. Назви іншими мовами	5	11,1%

Четверта частина ергонімів (10 назв, чи 22,2%) створена англійською мовою: ресторани *ENJOY. RESTAURANT*, *The Mexican*, *FoodPatrol*, *Piano Bar Restaurant*, бар *Burger House*, ресторани *China House & Sushi Bar*, *JuiceDrinkers*, *KoKoKo The Chicken Bar*, *Hong Kong Planet*, *Green Way*.

Сполучення польського слова зі словом іншої мови представлено у 3 ергонімах (6,7%): ресторан *Weranda Lunchand Wine* (польськ. + англ.), ресторан *Restauracja Papavero* (польськ. + італ.), ресторан *Czerwone Sombrero* (польськ. + іспан.).

Назви італійською мовою (5 назв, чи 11,1%): ресторани *Cucina*, *Pizzeria Sorella*, *Ristorante Estella*, *Cafe Bar Da Vinci*, кав'ярня *Cacao Republika*.

Назви іншими мовами (5 назв, чи 11,1%): ресторани *GOKO* (япон.), *Cactus Factoria* (іспан.), *Le Palais Du Jardin* (франц.), *Česka Hospoda* (чеськ.), *Mykonos* (грецьк.). Не встановлено походження ергоніма *Bar-a-boo* (піцерія).

Таким чином, проаналізовані ергоніми виявилися досить різноманітними за мотивацією назви та за мовною приналежністю, при цьому найбільше, зрозуміло, польських назв, але чимало й англомовних.

Список використаної літератури

1. Белей О. О. Сучасна українська ергонімія (на матеріалі власних назв підприємств закарпатської області) : Автореф. дис ... канд. філол. наук / О. О. Белей. – 2000. – 17 с.
2. Кутуза Н. В. Структурно-семантичні моделі ергонімів (на матеріалі ергонімікону м. Одеси): Автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 / Н. В. Кутуза. - Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. – Одеса, 2003. – 19 с.
3. Кутуза Н. В. Ергонімна номінація як елемент реклами / Н. В. Кутуза // Культура народів Причорномор'я. – 2002. – № 32. – С. 301– 303.
4. Лесовець Н. М. Мотиваційні ознаки номінації ергонімів м. Луганська / Н. М. Лесовець // Східнослов'янська філологія: Зб. наук. пр. – Вип. 8. Мовознавство. – Горлівка: Вид-во ГДПШМ, 2006. – С. 136 – 144.
5. Мікіна О. Г. Номінаційні процеси в сучасній європейській ергонімії: Автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.19 / О. Г. Мікіна. - Дон. держ. ун-т. – Донецьк, 1993. – 21 с.
6. Отин Е. С. Из истории русской эргонимии / Е. С. Отин // Избранные труды по языкознанию. II. – Донецк: Донеччина, 1999. – С. 155 – 166.
7. Подольская Н. В. Словарь русской ономастической терминологии / Н. В. Подольская. – М.: Наука, 1988. – 192 с.
8. Шестакова С. О. Лексико-семантичні інновації у системі сучасної української номінації (на матеріалі ергонімів і прагмонімів) : Автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.01 / С. О. Шестакова. - Харківський нац. ун-т ім. В. Н.Каразіна. – Х., 2002. – 17 с.
9. Шимкевич Н. В. Русская коммерческая эргонимия: прагматический и лингвокультурологический аспекты: Автореф. дис. ...канд. филол. наук: 10.02.01. / Урал. гос. ун-т им. А. М. Горького. – Екатеринбург, 2002. – 23 с.
10. Цілина М. М. Ергоніми м. Києва: структура, семантика, функціонування: Автореф. дис. канд. філол. наук: 10.02.01 / Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. – К., 2006. – 243 с.
11. Monika Gruchmanowa, B. Walczak. Słownik gwary miejskiej Poznania. – PWN, 1997.